

Platforma organizacija za zaštitu i promociju ljudskih prava u Hrvatskoj, okupljena povodom praćenja stanja ljudskih prava i vladavine prava u kontekstu završetka pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom **zahtijeva drugačiju Hrvatsku - Hrvatsku u kojoj vladavina prava uporište djelovanja pojedinaca, institucija i političke elite.**

Uoči parlamentarnih izbora, ovim putem **strankama i nezavisnim listama upućujemo poziv da se prije izlaska građana i građanki na birališta javno očituju po svakome od navedenih zahtjeva** koje smo na temelju našeg dugogodišnjeg djelovanja i iskustva izdvojili u pet prioritarnih, međusobno povezanih, područja:

- Stabilne, odgovorne i demokratske institucije vlasti i jednak pristup pravdi
- Kvaliteta demokracije
- Borba protiv korupcije i javni interes
- Ravnopravnost i dostojanstvo svih ljudi
- Nasljeđe rata, suočavanje s prošlošću i izgradnja mira

Najavljujemo da ćemo pažljivo pratiti rad naredne vlasti tijekom cijelog njenog mandata i sustavno obavještavati domaću i međunarodnu javnost o svim pozitivnim ili negativnim pomacima u ovim područjima, a **nositelje vlasti pozivati na odgovornost u odnosu na preuzete obaveze** iz međunarodnih ugovora, **kao i na predizborna obećanja.**

Platformu 112 - za Hrvatsku vladavine prava čine sljedeće organizacije:

B.a.B.e., Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI), Centar za LGBT ravnopravnost, Centar za mirovne studije (CMS), Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću, GONG, Kuća ljudskih prava, Pravo na grad, Srpski demokratski forum, Transparency International Hrvatska, Udruga za društvenu afirmaciju osoba s duševnim smetnjama - Sjaj, Udruga za nezavisnu medijsku kulturu, Udruga za promicanje inkluzije, Udruga za promicanje istih mogućnosti, Udruga roditelja djece s posebnim potrebama "Put u život - PUŽ", Udruga za samozastupanje, Zbor istraživačkih novinara, Zelena akcija.

1. Stabilne, odgovorne i demokratske institucije vlasti i jednak pristup pravdi

Zahtijevamo sustav koji osigurava stvarnu jednakopravnost svih građana pred svim institucijama vlasti vođenima vrijednostima i načelima poštenja, odgovornosti, predvidljivosti i stabilnosti. Takvom je sustavu smisao građanin/ka-pojedinac/ka, o čijim se pravima i potrebama institucije brinu na transparentan, stručan, učinkovit, efikasan i nepristran način. **Od nove vlasti tražimo:**

▪ **Stabilnost, predvidljivost i pravičnost postupaka i jednak pristup pravosuđu**

	ZAHTJEVI	DA	NE
1.	Dosljedna primjena zakonskog okvira u pogledu imenovanja, napredovanja i disciplinskih postupaka u odnosu na pripadnike sudbene vlasti.		
2.	Izmjena zakonskog okvira u pogledu imenovanja, napredovanja i disciplinskih postupaka vezanih uz državne odvjetnike, po uzoru na zakonski okvir uspostavljen za sudsku vlast.		
3.	Osiguranje pristupa pravdi najugroženijim skupinama stanovništva što nalaže temeljitu reviziju postojećeg Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći kako bi se sustav pružanja pomoći debirokratizirao i u značajno većoj mjeri odgovorio na potrebe građana.		
4.	Osiguranje podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela od trenutka počinjenja kaznenog djela, te u tijeku i nakon pravosudnog postupka.		

▪ **Javnu upravu koju odlikuje integritet, stručnost i nepristranost u postupanju prema građanima**

	ZAHTJEVI	DA	NE
5.	Provedba reforme javne uprave i racionalizacija lokalne i regionalne samouprave s ciljem njene modernizacije, povećanja efikasnosti i transparentnosti te jačanja neovisnosti institucija.		
6.	Uspostava jasnih kriterija i procedura za prijem i napredovanje u javnoj službi temeljenih na kompetencijama, te stvarnim potrebama institucija.		
7.	Uvođenje smislenog sustava evaluacije rada javnih i državnih službenika koji će imati direktnog učinka na napredovanje, plan individualnog usavršavanja i plaću pojedinog javnog i državnog službenika/ce.		
8.	Učinkovit nadzor i evaluacija rezultata djelovanja agencija i inspekcija kojima je izvršna vlast prenijela svoje ovlasti.		

▪ **Učinkovit i nepristran nadstranački nadzor nad provedbom reformi proisteklih iz Pregovora o pristupanju RH EU, a naročito onih vezanih uz Poglavlje 23**

	ZAHTJEV	DA	NE
9.	Trenutna uspostava učinkovitog nadstranačkog mehanizma¹ smještenog u Hrvatskom saboru, s mandatom praćenja provedbe i osiguranja nepovratnosti i kvalitete svih reformi proisteklih iz pregovora. Rad tog tijela treba biti neovisan o trenutnom odnosu snaga u Saboru, a djelovanje treba biti fokusirano na učinke provedbe mjera reforme pravosuđa, učinke provedbe antikorupcijskih mjera, učinkovitost i ishode procesuiranja ratnih zločina na domaćim sudovima i šireg procesa suočavanja s prošlošću i izgradnje mira, te učinkovitost institucionalnog sustava za promociju i zaštitu ljudskih prava, uključujući politička, socijalna, manjinska, ekološka i prava osoba s invaliditetom, i njihov status.		

¹ Prijedlog naziva, sastava, mandata i statusa ovog mehanizma nalazi se u Prilogu ovoj Platformi

2. Kvaliteta demokracije

Nismo podanici spremni na šutnju i trpljenje – mi smo građani! Stoga zahtijevamo *politički sustav koji će umjesto kontrole građana osigurati građansku kontrolu nad tijelima javne vlasti, uz preuzimanje političke odgovornosti dužnosnika i društvenu odgovornost medija lišenih utjecaja politike i oglašivača*. Preduvjet za ovakav oblik građanske uključenosti su *građani obrazovani i odgojeni za aktivno sudjelovanje u političkim procesima*, koji su ujedno potpuno, točno i pravovremeno informirani posredstvom nezavisnih medija i neposredno od tijela javne vlasti. **Od nove vlasti zahtijevamo:**

▪ **Obrazovni sustav koji građane/ke priprema za aktivno građanstvo**

	ZAHTJEVI	DA	NE
10.	U suradnji sa stručnjacima, organizacijama civilnog društva i nadležnim ustanovama razviti kurikulum za temeljno obrazovanje i stručno usavršavanje kadra , te načine praćenja i vrednovanja provedbe programa odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo .		
11.	Sustavno uvođenje odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo kroz cijelo osnovno i srednje obrazovanje s ciljem formiranja odgovornih i aktivnih građana, uz prethodno pokretanje rada Sveučilišnih centara za ljudska prava.		

▪ **Sveobuhvatnu reformu izbornog zakonodavstva i načina ostvarenja biračkog prava**

	ZAHTJEVI	DA	NE
12.	Usvajanje jedinstvenog izbornog zakonika koji obuhvaća usklađene procedure za provođenje svih izbora i referenduma u Republici Hrvatskoj.		
13.	Redefiniranje mandata i sastava Državnog izbornog povjerenstva kao multidisciplinarnog tijela čiji djelokrug i ovlasti obuhvaćaju nadzor nad svim aspektima izbornog procesa i biračkog prava, uključujući i popise birača.		
14.	Revizija pravila o medijskom praćenju izbornih kampanja s naglaskom na osiguravanje uredničke slobode i odgovornosti.		
15.	Ustrojavanje jedinstvenog državnog registra građana i pratećih izmjena <i>Zakona o boravištu i prebivalištu građana</i> te <i>Zakona o popisima birača</i> kojima će se riješiti problemi u vođenju prebivališta i popisa birača.		
16.	Primjerena izmjena izbornih jedinica sukladno ustavnim odredbama o broju birača u izbornim jedinicama.		
17.	Ukidanje pasivnog biračkog prava osobama osuđenima za teška kaznena djela , do proteka vremena rehabilitacije, a naročito za vrijeme odsluženja zatvorske kazne.		
18.	Zabrana mogućnosti da nositelj izborne liste bude osoba koja nije kandidat na toj listi u toj izornoj jedinici .		
19.	Osiguranje prilagodbe i podrške osobama s invaliditetom na biračkim mjestima .		
20.	Omogućavanje ostvarenja biračkog prava osobama na liječenju ili skrbi u zdravstvenim ili socijalnim ustanovama.		
21.	Omogućavanje biračkog prava osobama koje su lišene poslovne sposobnosti u skladu s <i>Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom</i> .		
22.	Olakšavanje pokretanja referenduma od strane građana (povećanje broja dana za prikupljanje potpisa i smanjenje postotka broja potpisa birača), uz preciziranje pitanja o kojima se ne može odlučivati putem referenduma (Ustavne vrijednosti).		

- Djelovanje tijela javne vlasti temeljeno na načelima transparentnosti i participativnosti

	ZAHTJEVI	DA	NE
23.	Izmjene i usklađivanje <i>Zakona o pravu na pristup informacijama</i> i <i>Zakona o tajnosti podataka s Ustavom RH</i> na način da tajnost postane izuzetak koji je nužno propitivati i provjeravati putem neovisnog povjerenika za informacije .		
24.	Dosljedna primjena testa javnog interesa i testa proporcionalnosti, kako bi se onemogućila zloupotreba instituta tajnosti – ukoliko je informacija u javnom interesu, treba biti objavljena čak i ako je proglašena tajnom. Odbijanje informacija mora biti suštinski objašnjeno.		
25.	Sustavno kažnjavanje kršenja <i>Zakona o pravu na pristup informacijama</i> putem postojećih zakonskih odredbi, a posebno u odnosu na rad Vlade.		
26.	Izmjene <i>Poslovnika Vlade RH</i> na način da se onemogući rasprava i usvajanje te slanje u saborsku proceduru onih prijedloga zakona i drugih javnih politika koje nisu bile javno raspravljene , sukladno <i>Kodeksu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata</i> .		
27.	Uključivanje javnosti u proces kreiranja vanjske politike putem redovitih javnih rasprava i konzultacija o ključnim vanjskopolitičkim pitanjima.		
28.	Hitno pokretanje javne rasprave o mogućim modelima teritorijalnog preustroja RH, koji trebaju osigurati učinkovitost i održivost javnih usluga na nižim razinama vlasti, kroz prateću fiskalnu decentralizaciju.		
29.	Izmjena formata i sadržaja fiskalnih informacija u proračunima RH i tijela javnih vlasti na način da omogućuje razumijevanje proračuna i argumentiranu i pravovremenu javnu raspravu o prihodima i rashodima.		

- Slobodu okupljanja i izražavanja sukladno međunarodnim standardima ljudskih prava i novinarskih sloboda i odgovornosti

	ZAHTJEVI	DA	NE
30.	Izmjene <i>Zakona o javnom okupljanju</i> na način da se omogući mirno okupljanje pred institucijama odgovornim za kreiranje i provođenje politika na svima razinama uključujući Vladu, Sabor, Ured Predsjednika i Ustavni sud; ukinu obaveze koje se stavljaju u dužnost organizatorima prosvjeda, a spadaju u domenu poslova MUP-a; jasno definiraju postupanja koja ograničavaju pravo na javno okupljanje: postupanja i ovlasti prema mirnim prosvjednicima, postupak zabrane javnog okupljanja, učinkovitu i efikasnu sudsku kontrolu takve zabrane, uvjeti koji se mogu postaviti pred organizatora javnog okupljanja.		
31.	Uvođenje sankcija za upotrebu prekomjerne sile u policijskom postupanju prilikom nenasilnih prosvjeda i akcija građanskog neposluha, uz zabranu privođenja, uhićivanja i prekršajnog gonjenja nenasilnih prosvjednika.		
32.	Izmjene <i>Zakona o medijima</i> na način da imenovanje glavnog urednika obavezno odobrava najmanje 55% novinara u redakciji, tajnim glasanjem.		
33.	Uvođenje sankcija za izdavače koji krše <i>Zakon o medijima</i> u odnosu na uvođenje redakcijskih Statuta i transparentnosti vlasništva.		

34.	Usklađivanje <i>Zakona o medijima i Zakona o elektroničkim medijima</i> na način da oni definiraju status, prava i odgovornosti neprofitnih i internetskih medija , te transparentnost svih koncesijskih ugovora radija i televizija.		
35.	Ustanovljavanje jasnih kriterija za pristup sredstvima Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija , na način da sredstva Fonda budu dostupna i internetskim i neprofitnim medijima koji doprinose ostvarenju javnog interesa i kulturnog razvoja te efikasan nadzor nad dodjelom i korištenjem dodijeljenih sredstava.		

3. Borba protiv korupcije i javni interes

Javni interes vidimo kao nit vodilju i načelo djelovanja svih nositelja javnih dužnosti te glavni kriterij za donošenje odluka. Nedvosmislene, precizne zakonske odredbe, procedure i kriteriji vezani uz raspolaganje javnim resursima jedini su jamac zaštite javnog od privatnih i posebnih interesa i korupcije. Stoga od nove vlasti zahtijevamo:

- **Postavljanje institucionalnog i zakonodavnog okvira koji će učinkovito sprečavati i kažnjavati političku i korupciju unutar tijela javne vlasti**

	ZAHTJEVI	DA	NE
36.	Obavezno deklariranje sukoba interesa i njegovo učinkovito sprječavanje ne samo u odnosu na dužnosnike , nego i rukovodeće državne službenike .		
37.	Promjena načina izbora članova Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa , u kojem uvjeti za kandidate/kinje moraju uključivati iskustvo i reference u borbi protiv korupcije i sukoba interesa .		
38.	Operacionalizacija ustavnog načela prava pristupa informacijama , koje u praksi mora postati mehanizam sprečavanja zloupotrebe nužnosti zaštite nekih informacija , a naročito u odnosu na redoviti rad i ugovore javnih poduzeća i tijela javne vlasti, te zaštitu osobnih podataka političara i politički aktivnih pojedinaca.		
39.	Efikasan i koordiniran nadzor nad financiranjem stranaka i kampanja , od strane Državnog izbornog povjerenstva, Ministarstva financija i Državnog ureda za reviziju, uz mandat za izricanje direktnih sankcija strankama i ostalim akterima u izbornom procesu .		
40.	Primjena mehanizma neobjašnjivog bogatstva u skladu sa člankom 20. <i>UN Konvencije o sprečavanju korupcije</i> koju je Hrvatska ratificirala, a koji za razliku od <i>Zakona o oduzimanju imovine stečene kaznenim djelom</i> traži od samog osumnjičenika-državnog službenika da dokaže podrijetlo imovine koja nije u skladu s prijavljenim primanjima bez uvjeta prethodno dokazanog kaznenog djela.		
41.	Uspostava mehanizama i adekvatnih internih procedura putem kojih građani mogu Poreznoj upravi ukazati na nerazmjer imovine i prihoda.		
42.	Izmjene Kaznenog zakona na način da se napad na novinare, zviždače i općenito zaštitnike ljudskih prava definira kao kvalificirani oblik kaznenog djela .		

- **Zaštitu prirodnih i javnih resursa od partikularnih interesa**

	ZAHTJEVI	DA	NE
43.	Hitno donošenje Kodeksa fiskalne transparentnosti koji uključuje: jasne procedure pripreme, donošenja, izvršenja, nadzora, izvještavanja i revizije nad korištenjem javnih sredstava.		

44.	Ukidanje Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama uslijed njihovog devastirajućeg utjecaja na prostor i odsustva jasnih kriterija za legalizaciju.		
45.	Ukidanje odredbe o smanjenju naknada za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu.		
46.	Zabrana privatizacije prirodnih resursa (šuma, voda i pomorskog dobra) te javnih poduzeća koja upravljaju tim resursima, kako javnost ne bi izgubila mogućnost kontrole nad upravljanjem prirodnim resursima u skladu s javnim interesom i konceptom održivog razvoja.		
47.	Zabrana privatizacije javnih i komunalnih usluga budući da njihova profitna usmjerenost u pravilu dovodi do porasta cijena te posljedično dovodi do smanjenja ili onemogućavanja pristupa pojedinim javnim uslugama (npr. zdravstvo).		

- **Veća izdavanja za odgojno obrazovni sustav koji će svakom građaninu/ki osigurati jednakopravnost prilikom upisa u vrtiće, škole i visokoškolske ustanove**

	ZAHTJEVI	DA	NE
48.	Povećanje proračunskog izdvajanja za ukupni odgojno-obrazovni sustav na 5% BDP-a.		
49.	Osiguravanje podrške i prilagodbe koje će omogućiti odgoj i obrazovanje u redovnom sustavu od predškolskih ustanova pa sve do ustanova visokog obrazovanja za svu djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom.		
50.	Sprječavanje komercijalizacije i urušavanja kvalitete visokog obrazovanja unapređenjem sustava koji se mora temeljiti na javnom financiranju u iznosu od najmanje 1,1% BDP-a, transparentnosti, pristupačnosti, nediskriminaciji i inkluzivnosti te brizi za kvalitetu obrazovnog procesa.		
51.	Stvarno uključivanje i poštivanje prijedloga i potreba akademske zajednice – u prvom redu studenata i profesora – u reformi visokoobrazovnog sustava.		

4. Ravnopravnost i dostojanstvo svih ljudi

Zaštita i promocija ljudskih prava, posebno prava ranjivih i manjinskih skupina u RH trebala bi biti jedno od primarnih načela u kreiranjima javnih politika. Kako je dio standarda zaštite ljudskih prava ušao u domaće zakonodavstvo kroz proces pristupanja RH Europskoj uniji, očekujemo od naredne vlasti da bez obzira na izostanak pritiska „izvana“ samostalno snažno promovira i poštuje standarde zaštite ljudskih prava, naročito ranjivih i manjinskih skupina u RH. **Stoga od nove vlasti tražimo:**

- **Unapređenje i dosljednu primjenu antidiskriminacijskih zakonskih odredbi, uključujući i primjenu predviđenih sankcija**

	ZAHTJEVI	DA	NE
52.	Sustavno i potpuno provođenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina posebice članka 22. koji se odnosi na zapošljavanje manjina u državnoj upravi na način da zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina reflektira njihov postotak u stanovništvu, uz neovisan nadzor nad provedbom postupaka natječaja za zapošljavanje u javnim službama.		
53.	Ukidanje točaka 3., 9. i 10. čl. 9 Zakona o suzbijanju diskriminacije koje govore o izuzećima od diskriminacije, a direktno pogađaju osobe s invaliditetom, strance, izvanbračne i istospolne parove.		

54.	Izmjene i dopune Zakona o pučkom pravobranitelju (usvojenog na posljednjoj sjednici Sabora u VI sazivu) uz prethodno otvaranje javne rasprave o amandmanima stručnjaka/kinja, organizacija civilnog društva, članova/ica radne skupine za izradu Zakona i Ureda pučkog pravobranitelja, te uz provođenje konzultacija sa specijalnim pravobraniteljicama.		
55.	Obrazovni sustav lišen rodnih stereotipa i formiran u skladu s načelima rodne ravnopravnosti , posebno u odnosu na obaveznu školsku literaturu i udžbenike.		
56.	Ukidanje diskriminacije istospolnih parova u RH u odnosu na bračne parove		
57.	Prilagođavanje svih Zakona i podzakonskih akata neosjetljivih na promjenu spolnog statusa		
58.	Izrada i implementacija Nacionalnog akcijskog plana za suzbijanje nasilja i diskriminacije LGBT osoba.		
59.	Uklanjanje homofobnih sadržaja iz školskih udžbenika i uvođenje sustavne edukacije o seksualnim i rodnim manjinama u obrazovni sustav.		
60.	Uvođenje rodno osjetljivih proračuna na svim razinama javnog upravljanja.		
61.	Uravnoteženje zastupljenosti žena i muškaraca u Saboru, Vladi, diplomaciji te upravnim i nadzornim odborima javnih poduzeća i institucija, na način da podzastupljenog spola bude najmanje 40% .		
62.	Osiguranje djelotvornog nadzora i kažnjavanje poslodavaca koji na razgovorima za posao postavljaju nedozvoljena pitanja, a zaštititi radnike/ce koji/e prijave poslodavce.		
63.	Poticanje većeg sudjelovanja muškaraca u kućnim poslovima i poslovima skrbi o obitelji , uključujući i obavezni roditeljski dopust za muškarce.		
64.	Zakonom osigurati sustavno i dostatno financiranje skloništa i savjetovašta , sukladno preporukama Vijeća Europe te financiranje preventivnih aktivnosti.		
65.	Omogućiti svim ženama ostvarivanje prava da odlučuju o vlastitom tijelu i reprodukciji, o tome hoće li, kada i koliko će imati djece slobodno od diskriminacije, prisile i nasilja. Zakonski omogućiti ženama da odaberu mjesto, način i uvjete u kojima će roditi.		
66.	Osigurati ravnomjeran regionalni razvoj te jednake ekonomske, socijalne i kulturne mogućnosti žena iz urbanih i ruralnih sredina, s posebnom pažnjom prema potrebama pripadnica manjinskih zajednica.		
67.	Žurno donošenje pravedne i uključujuće migracijske i integracijske politike RH kojom će se osigurati funkcionalan sustav podrške i socijalno uključivanje tražitelja azila, azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom te uspostavljanje koordinacijskog tijela zaduženog za integraciju azilanata u hrvatsko društvo . Ova politika treba sadržati učinkovite mjere za psihosocijalnu podršku, zdravstvenu zaštitu, uključivanje u obrazovni sustav i tržište rada kao i stambeno zbrinjavanje, uz sprečavanje getoizacije.		

- Unapređenje pravnog i institucionalnog okvira za zaštitu socijalno isključenih građana/ki, naročito u odnosu na obaveze preuzete *Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom*

	ZAHTJEVI	DA	NE
68.	Osigurati raznovrsne i prilagodljive oblike podrške koji osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji omogućuju ravnopravan život zajednici.		
69.	Revizija postojećeg Plana deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u RH i ubrzana provedba procesa deinstitutionalizacije koja će dovesti do dokidanja stacionarnih institucija.		
70.	Sustavno reguliranje usluge osobnog asistenta kroz <i>Zakon o socijalnoj skrbi</i> .		
71.	Trenutno ukidanje diskriminacije osoba s intelektualnim teškoćama i osoba s duševnim smetnjama te njihovo izjednačavanje sa ostalim skupinama osoba s invaliditetom u postojećem programu pružanja usluge osobnog asistenta.		
72.	Usklađivanje <i>Obiteljskog zakona</i> u dijelu koji govori o poslovnoj sposobnosti i skrbništvu, sa člankom 12. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom na način da se postojeći sustav skrbništva i oduzimanja poslovne sposobnosti zamijeni sustavom podrške u odlučivanju.		

- Uspostavu efikasnih mehanizama ostvarenja radničkih prava

	ZAHTJEVI	DA	NE
73.	Redefiniranje pravila Fonda za naknadu potraživanja radnika u slučaju stečaja koji se odnose na uvjete nadoknade potraživanja radnika – nadoknada punog iznosa potraživanja radnika prema poslodavcu u stečaju, uz pozicioniranje države na mjesto vjerovnika prema stečajnom dužniku.		
74.	Uspostava specijaliziranih odjela na sudovima koji bi se bavili isključivo radnim pravima.		
75.	Uspostava učinkovitih mehanizama provedbe <i>Zakona o radu</i>, kroz djelovanje Državnog inspektorata i izricanje sankcija za poslodavce koji prikrivaju radne odnose dugotrajnim honorarnim statusom, sukcesivnim ugovorima na određeno vrijeme ili prisiljavanjem djelatnika na rad u statusu obrtnika (npr. novinari kroz Registar poreznih obveznika).		
76.	Pojednostavljivanje i učinkovitija provedba odredbi o prilagodbi radnih mjesta u <i>Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom.</i>		
77.	Sustavno financiranje usluge radnih asistenata za sve osobe s invaliditetom.		
78.	Ukidanje svih odredbi <i>Zakona o socijalnoj skrbi</i> i <i>Zakona o mirovinskom osiguranju</i> kojima se penaliziraju zaposlene osobe s invaliditetom na način da im se smanjuje razina socijalne zaštite.		
79.	Ukidanje odredbi o skrbništvu u <i>Obiteljskom zakonu</i>, kojima se osobama s invaliditetom otežava pravo na rad i zapošljavanje.		
80.	Unapređenje zaštite zviždača na radnom mjestu, s ciljem sprečavanja negativnih posljedica ukazivanja na nezakonitosti, te osiguranja pravične naknade štete svim zviždačima koji su pretrpjeli kršenja radnih prava.		

- **Učinkovit i uistinu nezavisan građanski nadzor nad sigurnosnim aparatom: vojskom, policijom i sigurnosno-obavještajnim službama**

	ZAHTJEVI	DA	NE
81.	Reforma Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija na način da svi njegovi članovi moraju imati iskustvo u zaštiti ljudskih prava, da mogu ulaziti u Operativno-tehnički centar, da mogu postupati po svim indicijama moguće povrede ljudskih prava od strane sigurnosno-obavještajnih agencija, te im pojačati ovlasti u komunikaciji s javnošću.		
82.	Iskazivanje troškova Vojne sigurnosno-obavještajne agencije u sklopu obrambenog dijela državnog proračuna.		
83.	Unapređenje Povjerenstva za građanski nadzor nad radom policije na način da njegovi članovi ne smiju biti djelatnici MUP-a, da se decentralizira, uz ovlasti nadzora nad provođenjem tajnih mjera prikupljanja podataka koje provodi policija, te ovlasti postupanja po pritužbama građana temeljem direktne pritužbe građana Povjerenstvu ili indicijama o mogućim povredama ljudskih prava od strane policije. U svrhu osiguranja dovoljnih kapaciteta za postupanje po svim pritužbama, potrebno je povećati broj članova Povjerenstva.		
84.	Osnaživanje saborskog Odbora za obranu kao jedinog institucionalnog tijela civilnog nadzora nad sektorom obrane te ustrajavanje na njegovu daljnjem opstanku i radu u aktualnoj formi s vanjskim članovima.		
85.	Uključivanje vanjskih stručnih suradnika u rad saborskog Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost.		
86.	Donošenje nove Strategije nacionalne sigurnosti temeljenu na konceptu ljudske sigurnosti i zaštite ljudskih prava ne samo građana i građanki RH, već svih ljudi na koje ta politika ima utjecaj.		

- **Promociju ljudskih prava i izgradnju mira u vanjskoj politici Republike Hrvatske, kroz međunarodnu razvojnu pomoć**

	ZAHTJEVI	DA	NE
87.	Promovirati standarde ljudskih prava i unapređivati međunarodnu zaštitu ljudskih prava kroz međunarodne institucije, posebno UN.		
88.	Značajno povećati izdavanja za pružanje međunarodne razvojne pomoći i civilni angažman u međunarodnim misijama naspram sredstava koji se izdvajaju za vojnu pomoć u inozemstvu.		
89.	Pravednije raspodjeljivati trenutnu razvojnu pomoć koja se ne smije tumačiti primarno kao pomoć dijaspori.		
90.	Uspostaviti prioritete pružanja vanjske pomoći te osnažiti i financirati organizacije civilnog društva da budu efikasne pružateljice razvojne pomoći dijeleći svoja tranzicijska i post-ratna iskustva s drugim organizacijama koje djeluju u post-konfliktnom okruženju.		
91.	Centralizirati i razviti sustav pružanja razvojne pomoći s dugoročnim ciljem osnivanja Agencije za razvojnu pomoć.		

5. Naslijeđe rata, suočavanje s prošlošću i izgradnja mira

Ne jednom su u Hrvatskoj neriješene traume i podjele iz prošlosti zatrovale odnose i unazadile kvalitetu života budućim generacijama. Smatramo da je dužnost cijelog društva takav obrazac prekinuti. Da bismo to postigli smatramo nužnim dosljedno i nepristrano suočavanje s prošlošću - nešto za što je koji puta potrebna hrabrost, a gotovo uvijek je znak demokratskog odrastanja društva. **Stoga od nove vlasti zahtijevamo:**

▪ Učinkovito i neselektivno istraživanje i procesuiranje ratnih zločina

	ZAHTJEVI	DA	NE
92.	Pokretanje istraga i procesuiranje svih slučajeva u kojima postoji sumnja počinjenja ratnog zločina, kroz učinkovitiji rad policije, DORH-a i sudova, kako bi se utvrdile činjenice i okolnosti stradavanja svih žrtava.		
93.	Pokretanje novih kaznenih postupaka u slučajevima u kojima su sudovi pogrešno primijenili <i>Zakon o oprost</i> na kaznena djela ubojstva za koja postoji sumnja da se radilo o ratnim zločinima.		
94.	Ukidanje Zakona o ništetnosti određenih pravnih akata pravosudnih tijela JNA, bivše SFRJ i Republike Srbije.		
95.	Jačanje regionalne suradnje pravosuđa u cilju raščišćavanja neutemeljenih optužnica iz ranih devedesetih, sprječavanja nekažnjivosti počinitelja te učinkovitog procesuiranja ratnih zločina.		
96.	Ukidanje zastupničkog imuniteta za teška kaznena djela , uključujući ratne zločine i organizirani kriminal.		
97.	Unapređenje sustava podrške žrtvama i svjedocima dodatnim opremanjem ureda za pružanje podrške svjedocima i žrtvama kaznenih djela na županijskim sudovima.		
98.	Osiguranje prijevoza svjedocima i/ili žrtvama ratnih zločina.		
99.	Proširenje sustava podrške žrtvama i svjedocima u DORH i policiju.		
100.	Procesuiranje, priznavanje te uspostavljanje sustava zaštite i odštete za žene žrtve ratnog silovanja.		

▪ Rasvjetljavanje sudbine svih nestalih u ratovima na području bivše Jugoslavije

	ZAHTJEVI	DA	NE
101.	Povećanje učinkovitosti rada Uprave za zatočene i nestale kako bi se ubrzalo rasvjetljavanje sudbine nestalih u ratu.		
102.	Jačanje regionalne suradnje svih nadležnih institucija u svim pravnim aktima u vezi utvrđivanja činjenica o svim žrtvama rata.		
103.	Pokretanje procedure za osnivanje Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o svim žrtvama rata (REKOM) u suradnji s vladama drugih post-jugoslavenskih zemalja.		

- **Preuzimanje odgovornosti od strane države za nastale štete, neovlaštena ulaganja, stambeno zbrinjavanje i rješavanje statusnih i radno-pravnih pitanja žrtava ratnih djelovanja**

	ZAHTJEVI	DA	NE
104.	Donošenje odluke kojom se RH odriče naplate parničnih troškova od svih tužitelja koji nisu uspjeli sa zahtjevima za naknadom štete zbog smrti bliske osobe.		
105.	Izmjene i dopune relevantnih zakona kako bi se osiguralo obeštećenja za civilne žrtve rata bez obzira na nacionalnost, etničko porijeklo i dr. i to ukidanjem diskriminatornih definicija u <i>Zakonu o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija</i> (naknada materijalne štete), <i>Zakonu o odgovornosti RH za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata</i> (teret dokazivanja tužitelja, računanje rokova zastare) i <i>Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata</i> .		
106.	Donošenje Nacionalnog programa i Zakona o osnivanju fonda za obeštećenje svih žrtava rata kojim bi se naknada štete uredila u skladu s <i>Temeljnim načelima i smjernicama o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava UN-a</i> .		
107.	Ispunjavanje obaveza koje je RH preuzela potpisivanjem Bečkog sporazuma o sukcesiji odnosno aneksa G kao preduvjeta za pronalaženje pravičnog rješenja preostalih pitanja u vezi stambenog zbrinjavanja.		
108.	Brisanje odredbe čl. 6. st.16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima posebne državne skrbi radi sprečavanja gubitka prava na stambeno zbrinjavanje zbog nekorištenja nekretnine u razdoblju duljem od šest mjeseci ili zbog načina korištenja nekretnine.		
109.	Izmjena čl. 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima posebne državne skrbi kako bi RH obeštetila vlasnike u iznosu u kojem je njihova imovina devastirana, dok bi s privremenim korisnikom trebala sklapati ugovor kojim bi bila riješena eventualna naknada.		
110.	Jednaki pravni okvir stambenog zbrinjavanja za sve bivše nositelje stanarskog prava na cjelokupnom teritoriju RH na način da se izjednače uvjeti za otkup stanova unutar i izvan područja posebne državne skrbi; ukine rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u državnom vlasništvu izvan područja posebne državne skrbi; izjednače cijene stanova na cijelom teritoriju RH s cijenama koje su nositelji stanarskog prava platili sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća.		
111.	Rješavanje 11 slučajeva neovlaštenog ulaganja u imovinu, odnosno povrat imovine i naknadu štete koja je nastala neovlaštenim korištenjem.		
112.	Izmjena i usklađivanje Pravilnika o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja sa Zakonom o mirovinskom osiguranju i Zakonom o općem upravnom postupku , s ciljem da se građanima s bivših okupiranih područja RH omogući priznavanje mirovinskog staža na temelju izjave svjedoka, u slučajevima kad nisu u mogućnosti pribaviti druga dokazna sredstva zbog okolnosti uzrokovanih Domovinskim ratom.		

Prilog: Prijedlog naziva, sastava, mandata i statusa neovisnog nadstranačkog mehanizma za praćenje provedbe i osiguranja nepovratnosti i kvalitete svih reformi proisteklih iz pregovora u Poglavlju 23

Odmah nakon izbora, a u kontekstu konstituiranja Hrvatskog sabora, tražimo uspostavu učinkovitog nadstranačkog mehanizma smještenog u Hrvatskom saboru za praćenje provedbe, a time i osiguranje nepovratnosti i kvalitete svih reformi proisteklih iz pregovora, naročito u Poglavlju 23.

Predloženo Nacionalno vijeće za praćenje suzbijanja korupcije, vladavinu prava i temeljena prava imalo bi mandat za izradu i predstavljanje polugodišnjih izvješća s neovisnim ocjenama i preporukama, koje bi trebale rezultirati obvezujućim parlamentarnim zaključcima za Vladu, u odnosu na sljedeća kritična pitanja:

- **učinci** provođenja mjera reforme pravosuđa, definiranih u raznim strateškim dokumentima i akcijskim planovima;
- **učinci** provedbe antikorupcijskih mjera;
- **učinkovitost i ishodi** procesuiranja ratnih zločina na domaćim sudovima i širi proces suočavanja s prošlošću i izgradnje mira, s posebnim fokusom na održivi povratak i razvoj ratom pogođenih područja;
- **učinkovitost institucionalnog sustava** za promociju i zaštitu ljudskih prava, uključujući politička, socijalna, manjinska i ekološka prava i njihov status.

Ovo nadzorno tijelo sastojalo bi se od predstavnika/ca parlamentarnih stranaka, predstavnika/ca akademske zajednice, stručnjaka/inja i mjerodavnih organizacija civilnog društva, **uz strukturu i proceduralnu organizaciju koja bi onemogućila dominaciju predstavnika vladajuće koalicije i/ili oporbe.** Stoga za poziciju predsjedavajuće(g) predlažemo člana/icu akademske ili stručne zajednice ili civilnog društva, uz šest predstavnika parlamentarnih stranaka (s jednakim brojem vladajućih i oporbe) i sedam nestranačkih članova/ica iz drugih institucija/organizacija.

Tijelo bi se konzultiralo i **usko surađivalo s Uredom pučkog pravobranitelja i mjerodavnim sveučilišnim odjelima širom Hrvatske.** U svrhu premošćivanja jaza između domaćih i europskih nadzornih mehanizama, kao i u svrhu povećanja povjerenja i smanjenja zazora javnosti prema EU monitoringu, **predlažemo da se ovom specijaliziranom tijelu u Hrvatskom saboru dodijeli status posebnog izvjestitelja za institucije Europske unije odnosno definiranim protokolom o suradnji s Europskom komisijom i Europskim parlamentom,** čime bi se osigurala sinergija hrvatskih i europskih stručnjaka i političkih institucija.

Predlažemo da se ovaj nadzorni mehanizam **uspostavi kao novo saborsko tijelo, a na tragu inovativnosti posebnih saborskih tijela koja su imala važne nadzorne funkcije u kontekstu pregovora, a to su Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije te Nacionalni odbor za praćenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji.** Također je moguće razmotriti i mogućnost izmjene mandata navedenih tijela na način da jedno od njih svojim djelokrugom obuhvati zadaću praćenja nasljeđa i održivosti reformi koje proizlaze iz pregovora u Poglavlju 23.